№ 18 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 15 **1890** ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 15 № 18

ՏԱՍՆ ԵՒ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 ր.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ВЪ НАСТОЯЩЕМЪ 1890 ГОДУ
АРМЯНСКАЯ ГАЗЕТА
XVIII ГОДЪ. „МШАКЪ“ ГОДЪ XVIII.

Издается въ Тифлисѣ по прежней программѣ.

Подписная цѣна: на годъ 10 руб., на 11 и 10 мѣс.—9 руб., 9 и 8 мѣс.—8 р., 7 мѣс.—7 р., 6 мѣс.—6 р., 5 мѣс.—5 р., 4 мѣс.—4 р., 3 мѣс. 3 р., 2 мѣс.—2 р., по мѣсячно по 1 руб.

Подписка принимается въ Тифлисѣ, въ конторѣ редакція (уг. Базарной и Баронск., д, Тамамшевой), а также въ павильонѣ Хидекеля и на Сіонск. ул. въ конторѣ Мирза Теръ-Григорьянца.

Адресь для всей Имперіи: Тифлисъ редакція «Мшакъ».—Для загранич. подписч.: Tiflis, rédaction du journal arménien «Mschak.»

Плата: за объявленія 2 коп. со слова. На первой страницѣ не печатаются никакія объявленія, кромѣ траурныхъ и редакціонныхъ. Съ объявленій печатаемыхъ не менѣе 10 разъ, дѣлается значительная уступка.

Редакторъ-издатель Григорій Арцруни.

Այրի ՆԱՏԱԼԻԱ ՊԱԼԱՍԱՆԵԱՆ պատիւ ունի խնդրելու իր հանգուցեալ ամուսնու, ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՊԱԼԱՍԱՆԵԱՆԻ ազգականներին, ծանօթներին և նրա նախկին աշակերտներին, շնորհ բերել շաբաթ, փետրվարի 17-ին, Վանքի մայր եկեղեցին, ուր պատարագից յետոյ կատարվելու է հանգուցեալի հոգեհանգիստը, նրա մահուան տարեդարձի առիթով։

1—2

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Բագուի Մարդասիրական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Սաօֆֆէլ գընդապետի բրօշիւրը. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՕՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Կորածներից մէկը.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԲԱԳՈՒԻ ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

—

Յունվարի 27-ին երեկոյեան կայացաւ Մարդասիրական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը, բայց որովհետև նոյն երեկոյեան անհնար եղաւ բոլոր հարցերը վճռելու, ուստի ժողովը շարունակվեց և վերջացաւ յունվարի 29-ին։ Ընդհանուր ժողովը նախ ծանօթացաւ անցեալ տարվայ մուտքի և ծախսի հետ, ապա զբաղվեց ապագայ տարվայ նախահաշիւը քննելով, որի հետ զուգընթաց խօսակցեց քանի մի կարևոր հարցերի մասին։

Անցեալ տարվայ մուտքը հետևեալն է. Նոր անփոփոխ անդամներից 1,335 ր., Ադամեան եղբայրներից ի յիշատակ իրանց հանգուցեալ եղբօրը՝ 1,000 ր. և Հախումեանից իր հանգուցեալ կնոջ յիշատակին՝ 100 ր., նոյնպէս մէկ խաղարկական տոմսակով տարված է 1,000 ր. (իսկապէս 950 ր.)։ Յիշեալ գումարները վերաբերում են անձեռնմխելի մայր գումարին։ Գործածական գումար ստացված է՝ մայր գումարի տոկոսը 4,224 ր. 18 կ., խաղատոմսերի կտրոններից 213 ր. 75 կ., ընկերութեան նկուղի վարձ՝ 112 ր. 75 կ., դիվիդենդ և պրէմիա 10 ր. 41 կ., տարեկան անդամներից 95 ր. և զանազան նուիրաբերութիւններից 225 ր., նախընթաց տարվանից էլ մնացած է եղել 22 ր. 65 կ.։ Ամբողջ գործածական գումարն է 4,903 ր. 74 կ.։ Ուրեմն հռչակաւոր Մարդասիրական ընկերութիւնը մի տարվայ ընթացքում գործելու համար ունեցել է միայն 4,903 ր. 74 կ., որ, ինչպէս տեսնում էք, մի մեծ բան չէ։ Եւ ի՜նչ տեսակ է գործադրված այդ աննշան գումարը։ Երեք հազար րուբլի տուած է Բագուի ծխական դպրոցին (առիւծի բաժին), մնում է ուրեմն 1,903 ր. 74 կ.։ Այդ գումարից ծախսված է՝ ընկերութեան ծառային 60 ր., տոմսակների ապահովագրութեան համար 65 ր. 15 կ., հին շինութեան ապահովագրութեան՝ 30 ր. 22 կ., քսանհինգամեակը տօնելուն՝ 161 ր. 25 կ., տպագրական և փոստի ծախս 35 ր. 98 կ., գործավարական ծախս 68 ր. 46 կ., հին շինութեան կարկատանաց համար 9 ր. 85 կ., մի շըվեդացու դագաղի վրա պսակ է դրած 40 ր.։ Գումարն է 470 ր. 91 կ., որի մի կոպէկն էլ բարեգործութիւն չէ կարելի համարել։ Վերոյիշեալ 1,903 ր. 71 կ. գումարից դուրս գալով 470 ր. 91 կ., մնում է 1,432 ր.—83 կ.։ Այդ գումարից 150 րուբ. ուղարկված է որդեգիր Ղարաջեանցին, 130 ր. տրված է տեղիս բէլական դպրոցին, իսկ մնացեալ 1,152 ր. 83 կ. ուղարկված է եօթը գիւղական և գաւառական դպրոցներին, որոնք համարեա բոլորն էլ գտնվում են անբաւարար դրութեան մէջ, ուրեմն գուցէ օգուտ բերելու փոխարէն վնաս են բերում և ընկերութեան նպատակն էլ իզուր կորչում է։ Ահա այդ է ընկերութեան կատարած գործերը։

Այժմ խօսենք ընկերութեան խորհրդի գործունէութեան մասին։ Բայց պէտք է բացատրել, թէ ես ինչ եմ հասկանում «խորհրդի գործունէութիւն» ասելով։ Օրինակ ընկերութիւնը ունի մի նկուղ, որ քրէհով է տըւած. այդ նկուղի քրէհը ստանալու համար մի առանձին ընդունակութիւն կամ աշխատութիւն հարկաւոր չէ։ Կամ թէ ընդհանուր ժողովը որոշում է մայր գումարի տոկոսը ստանալ և յանձնել ծխական դպրոցին. այդ որոշումը կատարելու համար նոյնպէս մի առանձին եռանդ հարկաւոր չէ։ Սրանց նման գործերը կարող է կատարել և մի ամենահասարակ մահկանացու, որովհետև ո՛վ չէ կարող մի նկուղ քրէհով տալ։ Բայց եթէ ընկերութիւնը ընտրում է ութ անձից բաղկացած մի խորհուրդ, որոնք գրեթէ ամենքն էլ ընդունակ, զարգացած և դիրք ունեցող մարդիկ են, կը նշանակէ ընկերութիւնը առաւել բարձր ակնկալութիւններ ունի։ Իմ համոզմամբ խորհրդի գոյութիւնը նրա համար է, որ նա բաղկացած լինելով «ուժեղ» անձնաւորութիւններից, կարողանայ մի կողմից աւելացնել մուտքը զանազան հանդէսներով, նուիրաբերութիւններով, բազմաթիւ անդամներ գտնելով և այլն.... Միւս կողմից վերահսկէ, որ ընկերութեան ձեռքով ծախսվող իւրաքանչիւր կոպէկը ա ն հ ե տ և ա ն ք չը կորչի... Ահա այս տեսակէտից է հարկաւոր իւրաքանչիւր տարի գնահատել խորհրդի գործունէութիւնը։

Վերաբերեալ մուտքին՝ խորհրդի անցեալ տարվայ աշխատութիւնը չնչին է։ Հանդէսներ չեն տուած, նուիրաբերութիւնները համարեա բոլորն էլ խորհրդին առաջարկված են, և ոչ թէ խորհրդի աշխատութեամբ են ստացված, նոր տարեկան անդամներ բոլորովին չեն աւելացրած։ Ընկերութիւնը ունի այժմ միայն 19 տարեկան անդամներ, մինչդեռ եթէ խորհուրդը թեթև աշխատութիւն գործ դնէր, ընկերութիւնը կունենար մի քանի հարիւր տարեկան անդամներ։ Կարճ ասած. մուտքին վերաբերեալ աչքի են ընկնում միայն 14 նոր անփոփոխ անդամներ, բայց հարց է թէ սրանցից քանիսին է խորհուրդը գտել, և քանիսը իրանք են խորհրդին գտել....

Միւս կողմից, ո՞րքան տեղեկութիւններ է ձեռք բերել խորհուրդը նպաստ ստացող գիւղական դպրոցների դրութեան մասին, ո՞րքան է քննել նրանց բարւոքելու հարցը, ո՞րքան սիրտ և եռանդ է ներշնչել իր նախկին և ներկայ որդեգիրներին, ո՞րքան նոր հարցեր է զարթեցրել, կամ թէ ո՞րքան է առաջ տարել կիսատ մնացած հարցերը.... Ո՞ւր մնաց կիրակնօրեայ դպրոցի հարցը, շրջիկ քարոզչի հարցը, տէր-Թադէոսի որդեգրի հարցը.... Վերջապէս վաղուց է յանձնված խորհրդին, որ աշխատէ փոքր առ փոքր վերացնել ընկերութեան ուսերից Բագուի ծխական դպրոցի ծանր լուծը։ Ի՞նչ է արել խորհուրդը այդ ուղղութեամբ։

Հիմա տեսնենք թէ ի՛նչ է մտադիր անելու ընկերութիւնը ներկայ տարվայ ընթացքում։ Նախահաշւի մէջ համարեա ոչինչ չը կայ, այսինքն նոյն փողերը պիտի ստացվեն և նոյն կերպով բաժանվեն, ինչպէս և անցեալ տարի։ Ուստի կանգնեմ այն հարցերին, որոնցով զբաղվեց ընդհանուր ժողովը։

Դպրոցի շինութեան հարցը։ Այն փառաւոր երեքյարկանի շինութիւնը, որ ընկերութիւնը շինում է Բագուի ծխական դպրոցի անունով, այս տարի կիսատ է թողված, փողը սպառված լինելու պատճառով։ Մի կողմը թողնելով երրորդ յարկի շինութիւնը, դեռ առաջին և երկրորդ յարկը վերջացնելու համար անհրաժեշտ է մօտաւորապէս քսան հազար րուբլի։ Ընդհանուր ժողովը որոշեց որ յիշեալ գումարը հանգանակվի ժողովրդից, և սրա համար մի յանձնաժողով ընտրվեց։

Բագուի ծխական դպրոցներին տալիք նպաստը վերացնելու հարցը։ Խորհուրդը առաջարկում էր այս տարի 600 րուբլի պակասացնել, իսկ աւագ քահանան (ծխական հոգաբարձութեան նախագահը) խնդրում էր, որ մինչև այժմ տուած 3000 րուբլու վրա «գոնէ 300 րուբլի էլ աւելացնել (կեցցէ!!)։ Ընդհանուր ժողովը որոշեց ոչ աւելացնել և ոչ պակասացնել այս տարի, քանի որ արդէն դպրոցը իր սմետը կազմել է։ Ուրեմն հարցը դարձեալ յետաձգվում է.... Առհասարակ շատերը կամենում են, որ յիշեալ նպաստը միշտ շարունակվի և ահա թէ ինչ փաստեր են բերում։

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ԿՈՐԱԾՆԵՐԻՑ ՄԷԿԸ

—

Կարապետը սպանված էր։ Վանօն կալանաւորված էր։ Գործը քննվում էր.

«Ի՞նչ էր շինում Կարապետը գիշեր ժամանակ ջահիլ աղջկայ մօտ, ինչու համար են սրիկաները ջահիլ աղջկանց մօտ գնում քէֆ անելու, ինչ տեսակ աղջիկ է ուրեմն Մաշօն,—ահա հարցեր, որոնք հասարակութեան, մանաւանդ կանանց դասի, ուշադրութիւնը աւելի գրաւել էին այդ գործում։—Նա անառակ է, վճռվեց միաձայն. Վանօի և նրա ընկերների ցուցմունքները դատարանում աւելի հաստատեցին այդ որոշումը Մաշօի մասին։

Մաշօն անառակ հրատարակվեց։ Նրան քշում է տնից տանտէրը, որպէս անառակին, փախչում է իրանից հասարակութիւնը, որպէս անառակին։ —Ինչու, ինչի՞ համար, ի՞նչ է արել Մաշօն.... Ոչինչ, միայն հանգամանքները այդպէս էին դասաւորվել....

Ամէն բանից զրկված, հասարակութիւնից մերժված՝ մնաց անօգնական, գեղեցիկ և երիտասարդ Մաշօն....

Նա գնաց պառաւ Քեթեանի մօտ։ Քեթեանը բարի կին է։ Քանի՜ անգամ նա առաջարկել է Մաշօին իր մօտ ապրել, իր աղջիկը դառնալ։ Ինչու չը համաձայնվել, ինչու մերժել.... Մաշօն բարութեանը բարութեամբ պատասխանելու ոյժ և կարողութիւն զգում էր իր մէջ, ուստի չէ վախենում Քեթեանի մօտ պարտքի տակ մնալ։ Վերջապէս նա գնաց Քեթեանի մօտ։ Քեթեանը ուրախութեամբ ընդունեց նրան։

Բարի պառաւ.—որքա՛ն հոգ է տանում նա Մաշօի վրա.... Նա նրա համար նոր շորեր կարել տուեց, հագցրեց, մինչև անգամ զարդարեց։ Նա չէ թողնում նրան կեղտոտ գործերին մօտենալ։—Մի խօսքով աղջիկ-պարոնի պէս է պահում նրան. իսկ ինչպէ՜ս շոյում, փայփայում է նրան, կարծես հէնց իր հարազատ աղջիկը լինէր։

—Վա՛յ, չար լեզուները չորանան։ Քեզ մի էնպիսի տղի պիտի տամ, որ բոլորի աչքը տաքվի,—յաճախ կրկնում էր Քեթեանը Մաշօին, աշխատելով հանգստացնել նրան և մոռացնել տալ անցեալը։

Մաշօն իրան երջանիկ էր զգում։ Նա էլ իր կողմից աշխատում էր մխիթարել Քեթեանին և դրանով իր պարտքը հատուցանել։ Նա աշխատում էր անել այն, ինչ որ դուր էր գալիս Քեթեանին։ Իսկ Քեթեանին դուր էր գալիս տեսնել նրան միշտ զուգված, կոկված, մի խօսքով աղջիկ-պարոն դարձած։ Մաշօն կատարում էր նրա ցանկութիւնը՝ աշխատում էր իրան աղջիկ-պարոնի պէս պահել....

—

Անցել էր մի քանի ամիս։ Մի օր Քեթեանի մօտ եկաւ մի երիտասարդ աստիճանաւոր և առանձին երկար խօսեց նրա հետ։ Երբ նա հեռացաւ, Քեթեանը յայտնեց Մաշօին, որ այդ աստիճանաւորը խելագարի պէս սիրահարվել է նրա վրա և ուզում է անպատճառ նրա հետ պսակվել։ Մաշօն իր ականջներին չէր կարողանում հաւատալ։—ինչպէ՞ս այդ աստիճանաւորը սիրահարվել է իր վրա, ուզում է պսակվել իր հետ,—ցնորք չէ՞ սա։ Բայց ոչ, Քեթեանը այնպէս բարի է, որ սուտ չի ասի։ Նա այնպէս նրան սիրում է, ի՜նչպէս կարելի է կասկածել նրա խօսքերի վրա.... Մաշօն հաւատաց և ուրախութիւնից չը գիտէր ինչ անէր։

Երեկոյեան եկաւ ինքն աստիճանաւորը և արդէն ինքն երես առ երես յայտնեց իր սէրը և մտադրութիւնը։ Կասկածելու տեղիք չը կար։ Դրանից յետոյ նա սկսեց ամէն օր գալ։ Մաշօն ևս սիրեց նրան իր սիրոյ կարօտ սրտի ամբողջ ջերմութեամբ։ Քեթեանը կրկնում էր ամէն օր՝ թէ ամէն բան վերջացած է արդէն, թէ շուտով կը լինի նրանց հարսանիքը, որին այժմ մի քանի հանգամանքներ արգելք են լինում, թէ վստահ կարող է լինել իր ազնւութեան վրա և այլն.... Մաշօն հաւատաց և իրան ամբողջապէս նուիրեց սիրոյ հրապուրանքին.... Դժուար քայլը արված էր, նա սլքվեց... Բայց ի՜նչ երջանիկ է նա զգում իրան.... Խաբերայ սէր....

Անցան էլի մի քանի ամիսներ։ Մի օր Քեթեանը վրդովված ու կատաղած կերպով յայտնեց Մաշօին, որ այդ լիրբ աստիճանաւորը իրանց խաբել է, որ նա տեղափոխվել է ուրիշ քաղաք և յետ է կանգնել իր խօսքից։

Այդ անսպասելի հարուածը Մաշօի համար մի անբուժելի վէրք էր։

Սրանք ասում են. եթէ ընկերութիւնը նպաստ չը տայ Բագուի ծխական դպրոցին, ապա ծխական հոգաբարձութիւնը ստիպված կը լինի նոյն գումարը առնել Բագուի հասարակութիւնից։ Ընկերութիւնն էլ պահվում է Բագուի հասարակութեան օժանդակութեամբ, ուրեմն «Սիմ-Սիմ-Սիմոն»։ Իսկ սրանց հակառակորդները տրամաբանում են հետևեալ կերպով։ Ընկերութիւնը դարձուածական գումարի համար Բագուից ստանում է իւրաքանչիւր տարի միայն մի երկու հարիւր րուբլի, իսկ ընկերութեան գլխաւոր եկամուտը ոչ թէ Բագուի հասարակութիւնից է ստացվում իւրաքանչիւր տարի, այլ ստացվում մայր գումարի տոկոսից։ Իսկ մայր գումարը չէ պատկանում Բագուի հասարակութեան, այլ պատկանում է հայոց Մարդասիրական ընկերութեան, որի նպատակն է գործել ռուսահայոց այն քաղաքներում և գիւղերում, որտեղ աւելի անհրաժեշտ օգնութիւն է հարկաւոր, և ոչ թէ նախ Բագուի «չիկը» լրացնէ և ապա փշրանքները չպրտէ այն տեղերը, ուր հաստատ օգնութիւն է հարկաւոր։ Յոյս ունենք որ ապագայում աւելի կը հասկացվի այս ճշմարտութիւնը։

Մասարի գիւղի խնդիրը։ Շամախու թեմի առաջնորդը դիմում է ընկերութեան խնդրելով, որ տարեկան 300 ր. նպաստ նշանակվի Շամախուց վեց վերստ հեռու գտնվող Մասարի գիւղում մի քահանայ պահելու համար, որը կարողանար և ուսուցչութիւն անել։ Առաջնորդը խնդրում է առանձին ուշադրութիւն դարձնել իր խնդրքին, որովհետև յիշեալ գիւղը չունենալով քահանայ՝ ընկել է «զանազան աղանդաւորների ճանկը»։ Ընդհանուր ժողովում այդ հարցը մեծ հետաքրքրութիւն շարժեց, երբ նկատողներ եղան, թէ ոչ միայն Մասարին, այլ և Շամախու գաւառի շատ գիւղեր նոյն դրութեան մէջ են։ Բայց որովհետև ընկերութիւնը միջոցներ չունի հարցը լայն կերպով վճռելու, ուստի ցանկութիւն յայտնվեց առ այժմ Մասարիին օգնել։ Միայն թէ շատերը սաստիկ տարակուսում էին, թէ մի գուցէ Մասարիի համար ձեռնադրվի «որ և է կօշկակար», որը «յօնքը շինելու փոխարէն, աչքն էլ դուրս հանէ։» Ուստի ընդհանուր ժողովը որոշեց հետևեալ կերպով. «ընկերութիւնը խոստանում է տալ տարեկան 300 րուբլի այն պայմանով, որ առաջնորդը անպատճառ նշանակէ մի այնպիսի անձնաւորութիւն, որը համապատասխան լինի իր կոչմանը, և ոչ թէ բաւականանայ մէկին պսակելով, միւսին թաղելով....»

Շրջիկ քարոզչի հարցը։ Երեք թէ չորս տարի է արդէն, որ ընկերութեան անդամներից մէկը խոստացել է տարեկան 800 ր. շարունակ վճարել, որ այդ փողով պահվի մի քարոզիչ, գիւղերում և քաղաքներում քարոզելու համար։ Խորհուրդն էլ իր կողմից դիմել է ուր հարկն է, բայց մինչև օրս ոչինչ չէ իրագործված։ Զարմանալի է այդպիսի անտարբերութիւն հոգևոր վարչութեան կողմից.... և յետոյ գանգատվում են թէ՝ «աղանդները տարածվում են»։ Ժողովուրդը ծարաւ է, «Աստուծոյ խօսք» է պահանջում, հարկաւոր փողն էլ կայ, բայց քարոզիչ չէ նշանակվում։ Կարծում եմ, որ խորհուրդն էլ իր կողմից թոյլ է վերաբերվում գործին, որ այդպէս ձգձգվում է։ Ընդհանուր ժողովում մի քանի անդամներ միանալով վերոյիշեալ անդամի հետ, խոստացան իւրաքանչիւր տարի 1500 րուբլի վճարել և յանձնեցին խորհրդին աշխատել, որ շուտով որոշվի ցանկալի քարոզիչը։

Խօսվեց նմանապէս քանի մի աննշան հարցերի մասին, որոնք առանձին նշանակութիւն չունեն։ Խորհրդի անդամներից երկուսը հրաժարվել էին և նրանց տեղ երկու նորերն ընտրվեցան։ Մի քանի նկատողութիւններ էլ կանեմ ընդհանուր ժողովի և խորհրդի մէջ կարդացված տեղեկագրի վերաբերմամբ։ Ժողովը բոլոր հարցերի մէջ վռազում էր, բաւականաչափ չէր քննում, նախագահն էլ աշխատում էր շուտ վերջ տալ հարցին, փոխանակ թոյլ տալու, որ ամեն ցանկացող իր կարծիքը յայտնէ։ Տեղեկագիրը բաւականաչափ մանրամասն չէր։ Օրինակ, մատենադարանի մասին յայտնված էր, թէ այսքան մուտք է ունեցել, այսքան ծախս, բայց թէ որքան է նա բաւականացրել հայ ընթերցողի պահանջը, ինչ ուղղութիւն ունի և այլն, ոչինչ յայտնի չէ.... Յայտնում են թէ այս ինչ որդեգրին ուղարկված է այսքան փող, բայց թէ պարոնը շարունակում է դասեր լսել արդեօք և ինչ ուղղութեամբ, ունի նա արդեօք բաւարար կեանք, թէ արդէն փչացրել է իր մարմնի առողջութիւնը, ուստի և իզուր ծախս է դցվում ընկերութեան նպաստը.... Ցանկալի էր, որ այդ տեսակ հարցեր ի նկատի առնվէին այսուհետև տեղեկագիր կազմելիս։ Ես առհասարակ յուսով եմ, որ իմ նկատողութիւնները չեն միայ ապագայում որպէս «ձայն բարբառոյ յանապատի»։

Ս. Թ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փետրվարի 14-ին Ներսիսեան դպրոցում տօնվեց դպրոցի հիմնադրի՝ երջանկայիշատակ Ներսէս հինգերորդի մահվան 33-րդ տարեդարձը։ Դպրոցի փոքրիկ՝ բայց բաւական խնամքով պատրաստած դահլիճում խմբված էր երկու սեռի բազմութիւն։ Վանքի եկեղեցում պատարագ և հոգեհանգիստ կատարելուց յետոյ՝ հանդէս կատարվեց դպրոցի դահլիճում։ Հանդէսը բացվեց եկեղեցական մի երգով։ Ապա դպրոցի տեսուչ պ. Սպենդիարեան կարդաց դպրոցի ուսումնական մասի տեղեկագիրը, որից երևաց հետևեալը. դպրոցը այժմ ունի 6 հիմնական դասարան, չորս զուգընթաց և մի պատրաստական դասարան։ Դպրոցի աշակերտների թիւը այժմ 347 է, որոնցից 23 որդեգիր են, իսկ մնացածները երթևեկ։ Աշակերտների ամենամեծ մասը վաճառականների որդիք են, ապա գալիս են քահանայութեան կողմից՝ արհեստաւորների որդիք, յետոյ երկրագործների որդիք, և մի չնչին մասը հոգևորականների և ուրիշ պարապմունքի մարդկանց որդիք։ Աշակերտներից 181 հոգի թիֆլիսեցիք են, իսկ մնացածները գաւառներից։ Կան և աշակերտներ Թիւրքաց Հայաստանից և Պարսկաստանից, թէև շատ աննշան թւով։ Դպրոցի ուսուցչական խմբի անդամների թիւը 22 է։ Տեսուչը իր տեղեկագրի մէջ մանրամասն կերպով կանգ առաւ դպրոցի ուսումնական դրութեան զանազան կողմերի վրայ, և իր հաշւի վերջում մատնանիշ արեց, որ տարաբաղդաբար մեր ընտանիքները չեն աջակցում դպրոցին՝ երեխաների դաստիարակութեան գործում։ Պ. Սպենդիարեան շնորհակալութեան արժանի մի փորձ է անում, ցանկանալով մանրամասնաբար ծանօթացնել հասարակութիւնը դպրոցի ներքին դրութեան հետ, մի երևոյթ, որ առաջ տեղի չէր ունենում Ներսիսեան դպրոցում։ Ուսումնական մասի հաշւից յետոյ հոգաբարձուներից մէկը, հերթապահ հոգաբարձու պ. Եւանգուլեան, կարդաց դպրոցի տնտեսական մասի հաշիւը, որից երևաց, որ դպրոցի մուտքը մօտ 47 հազար րուբլի է, և մօտաւորապէս այդքան էլ ծախս։ Հոգաբարձական հաշւի վերջում, նորից խօսք եղաւ Ներսիսեան դպրոցի մի շատ հին ցաւի մասին, այն է նոր շինութիւնը կառուցանելու մասին։ Քանի տարի է արդէն խօսում են այդ մասին և մինչև այժմ ոչ թէ միայն ոչինչ չէ արված, այլ և յոյս էլ չը կայ, որ շուտով մի բան լինի, որովհետև, ինչպէս երևաց հաշւից, շինութեան համար մինչև այժմ յետ դրած փողը միայն 17 հազար րուբլի է։ Հոգաբարձութիւնը իր յոյսը հասարակութեան աջակցութեան վրայ է դնում դպրոցի շինութիւնը կառուցանելու մեծածախս գործում։ Հանդիսի վերջում դպրոցի վարժապետներից մինը՝ պ. Պերճ Պռօշեան մի ճառ կարդաց Ներսէս Ե-ի անձնաւորութեան և նրա արտասովոր արժանաւորութիւնների մասին,—մի բան, որ նորութիւն չէ, բայց և այնպէս միշտ հաճելի է լսել։ Հանդէսը փակվեց առաջնորդ Մամբրէ եպիսկոպոսի ասած մի քանի խօսքով և աշակերտների համերգով։ Չենք կարող չը նկատել, որ այս տարի ընդհանրապէս Ներսիսեան դպրոցի միշտ փակված կեանքի մէջ մի կենդանութիւն է նկատվում, հասարակութեանը առիթ է տրվում աւելի յաճախ մտնելու այդ կղզիացած հիմնարկութիւնը,—և այդ գլխաւորապէս նոր տեսուչ պ. Սպենդիարեանի շնորհիւ։

—

Այս օրերս վախճանվեց ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ յայտնի վրացի ուսումնական հնագէտ Դիմիտրի Բաքրաձէ։ Կիէվի հոգևոր ակադեմիայում իր ուսումն աւարտելուց յետոյ, Բաքրաձէ 1850 թւին սկսեց հետազօտել Կովկասը և Անդրկովկասը և սկսեց տպագրել թէ ռուսաց և թէ այնուհետև վրաց լրագիրներում և ամսագիրներում, նմանապէս և առանձին գրքերով մեր երկրին, յատկապէս վրացիներին վերաբերեալ ազգագրական և հնագիտական յօդուածներ։ Այլ և այլ ուսումնական՝ աշխարհագրական, հնագիտական և լեզուագիտական ընկերութիւնների անդամ լինելով, հանգուցեալը յայտնի էր որպէս եռանդոտ և բեղմնաւոր աշխատակից այդ ուսումնական ընկերութիւնների։ Եօթանասնական թւականներում հանգուցեալը նշանակվեց վրաց լեզուի ցենզօր Թիֆլիսում, իսկ վերջին տարիներս նշանակված լինելով այն յանձնաժողովի նախագահ, որին յանձնված էր կարգի բերելու կալուածական յարաբերութիւնները ռուս-թիւրքաց վերջին պատերազմի ժամանակ նոր նուաճված երկիրներում, երկու տարի սրանից առաջ Բաքրաձէ կառավարութեան կարգադրութեամբ ուղարկվեց Կ. Պօլիս, այդտեղի արխիւներում ուսումնասիրելու համար այն կալուածագրերը, որոնք վերաբերվում էին նոր նուաճած երկիրների հողատէրերի կալուածական իրաւունքներին։ Բաքրաձէի մահուամբ վրաց ազգագրական և հնագիտական գիտութիւնը կորցնում է իր միակ լուրջ և տոկուն հետազօտողին։

—

Դրամանենգների գործի քննութիւնը ԹԻՖԼԻՍԻ նահանգական դատարանում վերջացաւ փետրվարի 10-ին։ Կէս գիշերին դատարանը կայացրեց իր վճիռը, որի զօրութեամբ տասն և երեք հոգի մեղադրվածներից ութ հոգի դատապարտված են տաժանակիր աշխատանքներին զանազան ժամանակամիջոցներով, որոնց թւում և հին-Նախիջևանցի քահանայ Սարգիս Օրբելեանց (4 տարի ժամանակով), իսկ հինգ հոգի, այն է՝ քահանայ Գրիգոր Մանդակունի, Թուրք կին Բալա-խանում, աւագ-սարկաւագ Դիօնիսիոս Ղամազեանց, Առաքել Պետրուզով և Արտեմ Բէժանով,—արդարացած են։

—

Փետրվարի 20-ին յայտնի շվեդացի երգչուհի կոլորատուրային սոպրանօ, Ալմա Ֆօստրեմ, տալու է Թիֆլիսի թատրօնում մի կօնցերտ, մասնակցութեամբ Ս. Բարտենեվ պիանիստի։ Թատրօնի տեղերի գները սովորականից բարձր են։

—

Անցեալ 1889 թւի վերջերում բացվեց ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ կայսրուհի Մարիա Ալէքսանդրօվնայի «Կոյրերի խնամատարութեան» անդրկովկասեան բաժինը։ Այդ բաժնի նախագահուհի ընտրված է տիկին Ե. Բ. Շերեմետևվա։ Ընկերութեան անդամներից մէկը, բժշկապետ Բէյխ, կարդալու է կիրակի, փետրվարի 18-ին, մի դասախօսութիւն յօգուտ ընկերութեան, հետևեալ վերնագրով «Ի՞նչ է անում աշխարհը կոյրերի վիճակը բարուոքելու համար»։ Դասախօսութիւնը կարդացվելու է Թիֆլիսի Կրուժօկի դահլիճում։ Սկիզբը կէսօրին։

—

ՓՕԹԻՑ մեզ գրում են. «Երկու տարի առաջ տեղական հայոց եկեղեցին ունէր մինչև 800 րուբլի գումար երեցփոխի ձեռքում։ Դրանից յետոյ երեցփոխի անձնական գործերը ձախորդութեանն ենթարկվելով, այժմս հասարակութիւնը չը գիտէ թէ ով պիտի տուժէ այդ գումարը, քանի որ ահա մի տարի է, որ հին երեցփոխը հրաժարեցրած է իր պաշտօնից։ Եկեղեցական գործերի այդ անորոշ դրութեան մէջ ոչ ոք չէ ուզում յանձն առնել երեցփոխի պաշտօնը։ Առժամանակ ծխատէր քահանան է վարում երեցփոխի պաշտօնը»։

—

Փետրվարի 12-ին, երկուշաբթի օր, կայացաւ ԹԻՖԼԻՍԻ Կրուժօկի դահլիճներում քաղաքիս Ֆրանսիական բարեգործական ընկերութեան օգտին պարահանդէսը։ Պարահանդիսում կային մի քանի գեղեցիկ զգեստներ. պարերը շարունակվեցան մինչև առաւօտեան ժամի երեքը, կամ չորսը։ Վիճակախաղի բոլոր տոմսակները մի քանի ժամվայ մէջ ծախվեցան։ Տոմսակներ ծախող տիկիններերի թւում գտնվում էր և օպերային երգչուհի տիկին Բոսսի։ Դահլիճները լի էին և տեղական ինտելիգենցիային պատկանող հասարակութեամբ։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Վարդանանց տօնի օրը, փետրվարի 8-ին, տեղիս հայոց հոգևոր

Քեթևանը սկսեց մխիթարել Մաշօին, խոստանալով նրանից աւելի լաւ փեսացու ճարել։ Մի շաբաթ չանցած նա ուրախութեամբ յայտնեց, որ ճարել է արդէն մի շատ հարուստ փեսացու։

Երեկոյեան շնորհ բերեց այդ նոր փեսացուն, որ մօտ 45 տարեկան մի հաստափոր վաճառական էր։ Նա բերել էր շատ ընծաներ Մաշօի համար, որոնք չլացնելու չափ գրաւիչ էին։ Մաշօն ոչինչ չասեց այդ նոր փեսացուի դէմ, միայն առանձնապէս նկատեց իր բարեկարգութիւն, որ նա շատ ծեր է իր համար։

—Իսկ ինչքա՜ն փող ունի.... մի առանձին եղանակով բացականչեց Քեթևանը պատասխանի տեղ։

Մաշօն լռեց։

Երկու շաբաթ չանցած այդ նոր փեսացուին փոխարինեց մի երրորդը։ Այդ ժամանակ միայն Մաշօն հասկացաւ, թէ ինչ է դարձրել իրան իր բարեկարգութիւն և թէ ինչ բաներ էին այդ փեսացու կոչվածները։ Խաբէութիւնը պարզ էր և զգալի, բայց մի անգամ անզգոյշ ոլորտը, մանաւանդ Մաշօի դրութեան մէջ, այլ ևս կանգ առնել անկարող է,—նա մինչև վերջը պիտի գնայ....

Մաշօն արագ սլքվում էր։

Երրորդ փեսացուին փոխարինեց չորրորդը։ Չորրորդի հետ միաժամանակ միացաւ հինգերորդը.... Մէկը դառաւ երկու, երկուսը—երեք, երեքը—չորս.... Մաշօն օրից օր թուլանում էր թէ ֆիզիկապէս և թէ բարոյապէս, օրից օր աւելի խորը և խորն էր սլքվում.... Վերջապէս ոյժերը նրան թողին՝ հիւանդացաւ, թուլացաւ, տգեղացաւ։ Մի ուրիշ թարմ և գեղեցիկ աղջիկ, ինչպէս երևում էր գեղջկուհի, երևաց Քեթևանի տանը։ Մաշօին առաջարկեցին ուրիշ տեղ որոնել։

—

Մաշօն կրկին փողոցումն էր, կրկին անօգնական, բայց չը կային առաջվայ երիտասարդական թարմութիւնը և գեղեցկութիւնը, չը կային և առաջվայ բարոյական յատկութիւնները։ Նա խրվել էր տիղմի մէջ,—պէտք է խրվէր մինչև վերջը։

Ինչ անելու կամ ուր դիմելու համար այս անգամ հարկաւոր չէր երկար մտածել։ Քեթևանների տնից մինչև հասարակաց տները մի քայլ է միայն։ Առաջինը երկրորդի նախադուռն է։ Մաշօն անցել էր այդ նախադռնով. հասկանալի է ուրեմն, թէ ուր պիտի դրանից յետոյ մտնէր։ Նա առանց յետ նայելու, մտաւ այնտեղ, որի համար նախապատրաստվել էր....

—

Ջրօրհնէքի թաթախման երեկոն էր։ Ուշ գիշերին մի ծանօթ ընտանիքում ուրախ ժամանակ անցկացնելուց յետոյ ես վերադառնում էի տուն։ Պարզ ու լուսնկայ գիշեր էր և սաստիկ ցուրտ։ Ոտներիս տակ ճռճռում էր սառած ձիւնը։ Բեխերիս ծայրերին սառուցի շիթեր էին գոյացել։ Տաք վերնաշորերիս միջով անգամ ցուրտը անցնելով դիպչում էր մարմնիս։ Բայց ես ուրախ տրամադրութեան մէջ էի և ոչինչ համարելով ցուրտը, հանդարտ քայլում էի։ Գլխից չէր հեռանում նա, սիրոյս անգին առարկան, որի հետ անցկացրի այդ երեկոն այնպէս ուրախ և երջանիկ կերպով։ Երևակայութեանս մէջ դեռ շարունակում էի նրա հետ խօսել, նրանով ուրախանալ։ Ինչպէս երջանիկ էի ես....

Քաղաքային հրապարակին հասնելով կանգ առայ։ Լուռ էր չորս կողմը։ Ոչ ոք չը կայ հրապարակի վրայ։ Շներն էլ չը կային մինչև անգամ—ցուրտը նրանց էլ տաք տեղեր էր քշել։ Օդի մէջ ևս մի տեսակ հանդարտութիւն էր տիրում։ Լուսինը խաղում էր հրապարակի վրա գտնված եկեղեցու խաչի հետ։ Նա ևս հանդարտ էր ու անվրդով։

Նայեցի չուրջս, եկեղեցու պատի տակ սպիտակ ձիւնի վրա սևին էր տալիս մի բան։

—Այդ ի՞նչ է, հետաքրքրվեցայ ես և մի և նոյն ժամանակ մի սարսուռ անցաւ մարմնիս՝ նա գետնին փռված մարդու էր նմանում։ Մօտեցայ.... Ո՛հ, սարսափ, ես չը սխալվեցայ՝ նա մարդ է, այն էլ կին։ Նա ևս հանդարտ է, ինչպէս և շրջապատը։ Նա չէ շարժվում, չէ շնչում—նա սառած է....

—Դա, ընթերցող, անառակ Մաշօն էր։ Ինչու էր նա եկեղեցու պատի տակ։ Նա եկել էր արդեօք ամենասէրի ծննդեան հրաշալի և խորհրդաւոր ժամին իր մեղքերին թողութիւն հայցելու, զարթած խղճի խայթոցներին վերջ դնելու ու ջերմ աղօթքը շրթունքներին, արտասուքը աչքերին սառել, փետացել, թէ գինետնից հարբած դառնալիս ընկել էր պատահմամբ այդտեղ ու մնացել, անկարող լինելով այլ ևս ոտքի ելնելու.... Ո՞վ գիտէ։ Նա սառել էր, այսքանն է միայն մեզ յայտնի։

Ք. Թ.

գպրանոցի դահլիճում կայացաւ յօգուտ նոյն դըպրանոցի աղքատ աշակերտների՝ հայերէն ներկայացումն, մասնակցութեամբ ուսուցչական խմբի և օր. օր. Թառումեանի ու Միքայէլեանցի։ Խաղացին «Վարդանանց պատերազմ» ողբերգութիւնը և երկու վօդէվիլներ։ Ներկայացումը լաւ անցաւ։ Զուտ արդիւնք գուցէ 120 րուբլու կը հասնի»։

—

Թիֆլիսի օպերային սեզօնը փակվեց, բարեկենդանի երեկոյեան ներկայացումով։ Ներկայացումը կազմված էր զանազան օպերաների ամենաընտիր գործողութիւններից, մասնակցութեամբ խմբի աչքի ընկնող բոլոր ույժերի։ Հասարակութիւնը ծափահարութիւններով վարձատրեց բոլորին. պ. պ. Վանդերիկ և Տարտակօվ ստացան մի-մի արծաթեայ պսակ. երգչուհիներ՝ Բօսսի, Լիւբատօվիչ, Զարուդնայա, Գէյդներ ստացան ծաղկէ-փնջեր և ոմանք ընծաներ։ Ներկայացման վերջում հասարակութիւնը, կամ աւելի ճիշդն ասած մի խումբ «երդուեալ թատրօնասէր» կանայք այնքան ոգեորվեցան, որ սկսեցին բեմը նետել պսակներ, փոքրիկ փնջեր՝ իբրև արտայայտութիւն անկեղծ համակրութեան դէպի իրանց երկրպագած երգիչները, որոնք անկասկած իրաւունք ունեն Թիֆլիսից հեռանալով միայն ժըպտալ այդ «անմեղ խնկարկուների» վրա։ Հաւանականաբար գալ տարի էլ կունենանք օպէրա. թէ գալ տարվայ օպերան որքան աջող կը լինի,—այդ դժուար է ասել։ Ցանկալի է միայն, որ նա այս տարվայ օպերայի նման չը լինի։ Այս տարվայ օպերային խմբի մէջ, ճշմարիտ է, կային լաւ ույժեր, ինչպէս Վանդերիկ, Տարտակօվ, Բօսսի, Լիւբատօվիչ և մի քանի ուրիշներ, բայց ընդհանրապէս վերցնելով, խմբի ամբողջութիւնը այնքան թոյլ էր, անսամբլը այնքան աններդաշնակ, որ դժուար էր լինում այս կամ այն օպերան սկզբից մինչև վերջ լաւ տանել։ Բացի մի քանի օպերաներից, միւսները մեծ մասամբ անաջող էին անցնում։ Եւ ահա այդ է պատճառը, որ ընդհանրապէս հասարակութիւնը անտարբեր էր դէպի թատրօնը և ներկայացումներին շատ անգամ թատրօնը դատարկ էր լինում։ Չընայած որ վարչութիւնը ամեն ջանք գործ էր դրել խնայողութիւն անելու, այնու ամենայնիւ դեֆիցիտը հասնում է մօտ 30 հազար րուբլու։ Այդ օպերային խմբի անդամները ցրվում են զանազան կողմեր, և դրանից շատ քչերը գալ տարի կը հիւրընկալվեն Կովկասի օպերամոլ մայրաքաղաքում։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՍՏՕՖՖԷԼ ԳՆԴԱՊԵՏԻ ԲՐՕՇԻՒՐԸ

—

Ֆրանսիացի գնդապետ, բարօն Ստօֆֆէլ, որը անցեալներում լաւ ուսումնասիրել է Գերմանիան, Բերլինի ֆրանսիական դեսպանատան մէջ մի ժամանակ ծառայած լինելով, և որի նշանաւոր գրուածքը՝ Պրուսիայի զինուորական կազմակերպութեան մասին շատ լաւ յայտնի է եւրօպական քաղաքական շրջաններին, նորերումս մի նոր բրօշիւր է հրատարակել «De la possibilité d'une alliance franco-allemande» (Ֆրանս-գերմանական դաշնադրութեան հնարաւորութեան մասին) վերնագրով, որը իր բովանդակութեամբ մեծ աղմուկ է հանում այժմ Եւրօպայում և յատկապէս Գերմանիայում, թէև բրօշիւրի մէջ արտայայտած գաղափարների հետ գերմանական մամուլի մեծ մասը և Գերմանիայի հասարակաց կարծիքը համաձայն չէ։

Բարօն Ստօֆֆէլ իր նոր գրուածքում նախ և առաջ այն միտքն է արտայայտում, որ եւրօպական քաղաքակրթութեան հակառակորդ կարելի է Ռուսաստանը համարել և Ռուսաստանի ձըգտումներին գործնական կերպով դիմադրելու համար հարկաւոր է որ եւրօպական երկու ամենազօրեղ ազգերը, ֆրանսիացիք և գերմանացիք, իրար մէջ դաշն կապէին։ Բայց այդ դաշնադրութեան կապելը յիշեալ երկու ազգերի մէջ, հեղինակի կարծիքով, հնարաւոր է միմիայն մի պայմանով, այն է որ Գերմանիան յետ տար Ֆրանսիային 1871 թւի պատերազմի ժամանակ խլած նահանգները։ Միայն Էլզաս-Լօթարինգիան Ֆըրանսիային յետ տալով Գերմանիան կարող կը լինի, Ստօֆֆէլի կարծիքով, կատարելապէս իր հետ հաշտեցնել ֆրանսիացիներին։ Այնուհետև Ֆրանսիան և Գերմանիան, որպէս երկու քաղաքակիրթ երկիրներ, որպէս քաղաքաքակրթութեան հաւասար աստիճանի վրա կանգնած երկու ազգեր, ձեռք ձեռքի տուած կը կարողանան պաշտպանել Եւրօպան, պաշտպանել նրա քաղաքակրթութիւնը՝ ընդդէմ Ռուսաստանի իբր թէ հակաքաղաքակրթական ձգտումների։ Ֆրանսիայի սահմանները, հեղինակի ասելով, այժմ կատարելապէս մերկացրած են հարևան թշնամու, Գերմանիայի արշաւանքի առջև. Ֆրանսիայի բնական սահմանը Հռենոս գետը պիտի լինի։ Ֆրանսիայի մայրաքաղաքը գերմանական սահմանից այժմ շատ մօտիկ է գտնվում. գերմանական սահմանից մինչև Պարիզ զօրքը կարող է անցնել ընդամենը 12 օրում։

Այդ խրողութեանը գերմանական լրագիրները առարկում են, թէ Գերմանիան բնաւ դիտաւորութիւն չունի սպառնալ Ֆրանսիային, կամ յարձակում գործել իր հարևան երկրի վրա։ Եթէ Ֆրանսիայի մայրաքաղաքը շատ հեռու չէ սահմանից,—դա ոչինչ նշանակութիւն չունի. Գերմանիայի մայրաքաղաքը աւելի էլ մօտիկ է գըտնվում իր միւս հարևան պետութեան՝ Ռուսաստանի սահմանին, իսկ ռուսաց մայրաքաղաքը, Պետերբուրգ, ծովի ափին է գտնվում և աւելի էլ մօտիկ Պրուսիայի սահմանին։

Ինչ որ վերաբերվում է Էլզաս-Լօթարինգիան Ֆրանսիային յետ դարձնելուն, այդ մասին մըտածելն անգամ, գերմանական մամուլի կարծիքով, կատարեալ ցնորք է. Գերմանիան իր ազատ կամքով երբէք յետ չի դարձնի Ֆրանսիային այդ երկու նահանգները։ Բայց դարձեալ գերմանական հասարակաց կարծիքը յոյս ունի որ ամեն ցաւին դարման անող, ամեն բան բուժող ժամանակը՝ հետզհետէ մոռացնել կը տայ Ֆրանսիային իր թշնամութիւնը գերմանացիների դէմ և ժամանակով Ֆրանսիան և Գերմանիան նորից ամենալաւ և ամենաանկեղծ բարեկամներ կը դառնան։ Այս բոպէիս կամաւոր կերպով յետ տալ Ֆրանսիային նրանից խլած նահանգները, գերմանացիների կարծիքով, կը նշանակէ նպաստել ֆրանսիացիների մէջ անտեղի և վտանգաւոր փառասիրութեան զգացմունքի զարգացման։

Այդպիսով Ստօֆֆէլ գնդապետի բրօշիւրը ոչինչ համակրութիւն չէ գտել Գերմանիայում։ Ուրիշ կողմից այդ գրուածքը ոչինչ, կամ շատ աննշան համակրութիւն է գտել և Ֆրանսիայում, որտեղ, ինչպէս յայտնի է, այս բոպէիս մեծ համակրութիւն է տիրում դէպի Ռուսաստանը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Լօնդօնից հեռագրում են, որ ինքը Վիկտօրիա թագուհին համակրութեամբ է վերաբերվել դէպի այն առաջարկը, որի նպատակն է լաւացնել բանւորների դրութիւնը։

—Սերբիայի նախկին թագաւոր Միլանը պատրաստվում է Աֆրիկա գնալ։ Գոնէ այդպիսի մի լուր է տարածված Վիէննայում։

—Պարիզից գրում են, որ գերմանացոց կայսրի հրաւէրին՝ մասնակցելու բանւորական հարցի վերաբերեալ կօնֆերէնցիային՝ Ֆրանսիան դեռ ոչինչ որոշ պատասխան չէ ցանկանում տալ։ Սպասում են թէ ինչ հետևանք կունենան գերմանական պարլամենտական ընտրութիւնները։

—Գեներալ Բուլանժէ աշխատում է որ իրան թոյլ տրվի Ֆրանսիա վերադառնալ։

—Լօնդօնից, փետրվարի 5-ից «Հիւսիսային գործակալութիւնը» հեռագրում է մայրաքաղաքի լրագիրներին հետևեալը. «Համայնքների ժողովում Ֆերգիւսէն յայտնեց, որ Մուսա-բէյի դէմ եղած մի քանի ծանր մեղադրանքների վերաբերմամբ պահանջվում են նորանոր ապացոյցներ։»

—Կ. Պօլսից գրում են հետևեալը. «Պատրիարքը մի թագրիր դրկելով Բ. Դուռը, արտօնութիւն խնդրած է կրօնական և բարոյական մի շաբաթաթերթի հրատարակման համար։ Այդ թերթի անունը պիտի լինի «Ճշմարտութիւն» և պիտի հրատարակուի Արմաշի դպրեվանքէն։»

—Կիլիկիայից հետևեալ լուրն են հաղորդում. «Ատանայի (Կիլիկիա) կուսակալը իմացուցեր է Ատանայի հայոց առաջնորդին որ եթէ հայոց վարժարանին համար յատկապէս մի արտօնագիր բերել չը տան Կ. Պօլսի կրթական նախարարութենէն, վարժարանը պիտի փակել տայ։ Արտօնագիր ստանալու համար 3 ամիս պայմանաժամ տուել է։»

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գինու բերքի մասին մի արտասահմանեան հայ լրագիր հետևեալ տեղեկութիւններն է հաղորդում. «Գինեբեր երկիրների մէջ Ֆրանսիան առաջին տեղն է բռնում, իր տարեկան բերքը 36,790,000 հէկտօլիտրի է հասնում, նրանից յետոյ գալիս են ուրիշ երկիրներ. Իտալիա՝ որ ունի 27 միլիօն հէկտօլիտր գինի, Սպանիա՝ 25 միլիօն, Գերմանիա 4 ու կէս միլիօն, Պօրտուգալիա՝ 4 միլիօն 200,000, Ռուսիա՝ 3 միլիօն, Ալժիրիա՝ 2 միլիօն 700,000 և Միացեալ Նահանգները 1 ու կէս միլիօն։ Բովանդակ աշխարհիս գինու բերքը հասնում է 130 միլիոն հէկտօլիտրի, 2 ու կէս միլիարդ ֆրանկի արժէքով։»

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 9 փետրվարի։ Պարսկաստանի խօլերայի մասին «Прав. Вѣстн.» հաղորդում է, որ ներկայումս խօլերան ռուսաց սահմանից մի քանի հարիւր վերստ հեռաւորութեան վրա է գտնվում՝ Թաւրիզի և Համադանի կողմերում, և այժմ այնքան զոհեր չէ տանում, որքան առաջ։ Այդ հիւանդութեան տարածման հետ լաւ ծանօթանալու համար ուղարկված է մի բժիշկ, և բացի դրանից կարգադրութիւն է արած՝ առողջապահական պայմանների մէջ դնելու Անդրկովկասի բնակեցրած տեղերը, և ռուսահպատակ մահմէտական ուխտաւորներին դադարեցրած է անցագիր տալը՝ Պարսկաստան կամ Թիւրքիա գնալու համար։ «Новое Время» լսել է, որ մշակված է մի նախագիծ՝ Մերվի օազիսը ջուր անցկացնելու համար. ենթադրված է ամենալաւ հողերը տալ ռուս գաղթականներին, մնացածները—տեղացիներին։

ՎԱՐՇԱՎԱ, 9 փետրվարի։ Մանուկների սպանութեան գործի համար ձերբակալված են՝ գըլխաւոր յանցաւոր Սկուբլինսկայա, Զդանօվսկայա և Կուպկօվա։ Միւս քաղաքամասերում տեղի ունեցած խուզարկութիւնների շնորհով՝ ձերբակալված են մի քանի կանայք, որոնք զբաղվում են եղել իրանց մօտ երեխաներ վերցնելով. 18—ամեայ մի երիտասարդ մարդ, որը ապրում էր Սկուբլինսկայի մօտ, խոստովանվեց, որ մի քանի ամիսների ընթացքում քթոցով դուրս է տարել 50 դիակ։ 10—15 դիակների համար դագաղ պատրաստել է հիւսն Միլենսկի։

ՌԻԳԱ, 9 փետրվարի։ Երէկ այրվեց Ռիգայի երկաթուղու արհեստանոցը։

ԲԵՐԼԻՆ, 9 փետրվարի։ Պարլամենտական ընտրութիւններում երկու շրջանների մէջ ընտրված են սօցիալիստներ Զինգեր և Լիբկնեխտ. երեք շրջաններում պէտք է կրկնաքուէարկութիւն լինի առաջադիմականների և սօցիալիստների մէջ, իսկ մի շրջանում առաջադիմականի և պահպանողականի մէջ։ Երէկվայ ընտրութիւնների գլխաւոր յատկանիշը այն է, որ սօցիալ-դէմօկրատ տարրը սաստիկ կերպով զօրանում է նոր ռէյխստագում. այնու ամենայնիւ մեծամասնութիւնը կը լինի պահպանողական-անդրալեռնական։ Մեծ զարմանք պատճառեց այն, որ կէսօրից յետոյ, ժամը 1-ին, կայսրը դուրս կանչեց Բերլինի բերդապահ զօրքի բոլոր բաժիններին Տեմպլհօֆի զինավարժարանը և երեկոյեան 5 ժամին, զօրքի գլուխն անցած՝ վերադարձաւ արքունական պալատը։

ԱՄՍՏԵՐԴԱՄ, 9 փետրվարի։ Երէկ այրվեց քաղաքային թատրօնը։

ՍՕՖԻԱ, 9 փետրվարի։ Ռուսաց կառավարութիւնը պահանջեց բօլգարական կառավարութիւնից վճարել Բօլգարիայի գրաւման 4 տարվայ ծախսը։

ՍՕՖԻԱ, 9 փետրվարի։ Հաւաստացնում են, որ Բօլգարիան կը վճարի գրաւման ծախսերի համար Ռուսաստանի պահանջած գումարը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 10 փետրվարի։ Այսօր օծվեց գլխաւոր շտաբի վերանորոգված եկեղեցին. օծվեցան պատկերներ ի յիշատակ 1888 թւի հոկտեմբերի 17-ի հրաշալի անցքի։ Օծումից յետոյ տեղի ունեցած մաղթանքին ներկայ էին՝ Թագաժառանգը և Մեծ Իշխաններ Գէօրգի Ալէքսանդրօվիչ և Վլադիմիր Ալէքսանդրօվիչ։

ՎԱՐՇԱՎԱ, 10 փետրվարի։ Ոստիկանութիւնը խուզարկեց Սկուբլինսկայի բնակարանը, բայց ոչինչ նոր բան չը գտնվեց։ Սկուբլինսկայի որդին Լիւդովիկը և հիւսն Միլենսկի կալանաւորված են։ Այսօր թաղեցին եօթ մանուկների դիակներ. ներկայ էր ահագին բազմութիւն։ Սկուբլինսկայի մինչև այժմ յայտնի դարձած զոհերի թիւը 76 է։ Այդպիսի գաղտնի մանկաբարձուհիներ քաղաքում շատ կան, այդ պատճառով լրագիրները պահանջում են որ նորից գործածութեան մէջ մտցնվի նորերս վերացրած քթոցը՝ որը կար ընկեցիկների տան մօտ՝ «Յիսուսի» հիւանդանոցում։

ԿԻԵՎ, 10 փետրվարի։ Այսօր նահանգի գլխաւորը բացեց հարաւ-արևմտեան և մալօրօսսական գիւղատնտեսների նահանգական ժողովը։ Ժողովի անդամ են գրվել մինչև 200 հոգի։ Առաջին նիստին եկել էին աւելի քան 100 անդամ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 փետրվարի։ «Journal de St. Petersbourg» լրագիրը, մատնանիշ անելով այն բանի վրա, որ ռուսաց կառավարութեան պահանջը Բօլգարիայից՝ հատուցանելու գրաւման չը վճարած փողերը՝ Սօֆիայում մեկնում են մասամբ իբրև կողմնակի համաձայնութիւն, որ ռուսաց կառավարութիւնը ընդունում է իշխան Ֆէրդինանդին, իսկ մասամբ էլ այն, որ ռուսաց կառավարութիւնը մտադրութիւն ունի նեղ դըրութեան մէջ դնել բօլգարական կառավարիչներին, ասում է, որ այդ երկու ենթադրութիւններն էլ անհիմն են, ըստ որում նոյն իսկ Աւստրիան թոյլ տալով բօլգարական փոխառութեան գնահատումն, յայտնեց, որ այդ թոյլտուութիւնը չէ նշանակում թէ Աւստրիան ընդունում է Ֆէրդինանդին, ուրեմն այդ հանգամանքը աւելի սաղ է գալիս այն դէպքին, երբ գործը վերաբերում է այն պարտքի հատուցման, որը դրված է բօլգարացիների վրա։ Իսկ ինչ վերաբերում է այն զրոյցներին, թէ Ռուսաստանը մտադիր է բօլգարական կառավարիչների համար դժուարութիւններ ստեղծել, պէտք է ասել, որ այդ բոլորը կարող է առաջ գալ միայն այն դէպքում, երբ կառավարիչների յայտարարութիւնը, թէ հարկաւոր փողը նրանց մօտ արդէն պատրաստ է, ճըշմարտութեան համապատասխան չի լինի։ — «Гражданинъ» լրագիրը լսել է, որ գեներալ Կուրօպատկին նշանակվում է գեներալ Կոմարօվի փոխարէն Անդրկասպեան երկրի կառավարիչ։ Լուրերին նայելով, այնտեղ վերաքննիչ խումբ պէտք է գնայ՝ գնդապետ Բարանկի մասնակցութեամբ։

ՊԱՐԻԶ, 10 փետրվարի։ Այսօր պատգամաւորների ժողովում, սօցիալիստ Բօդէն առաջարկեց, որ երկուշաբթի օր քննվի այն նախագիծը, որը վերաբերում է գործադուլների հետ կապ ունեցող գործողութիւններին ներումն շնորհելուն։ Այդ առաջարկութիւնը ընդունվեց 221 ձայների առաւելութեամբ ընդդէմ 182-ի. ինչպէս երևում է այդ առաջարկը հետևանք է պարլամենտական շրջաններում տարածված այն լուրերի, որ իբր թէ ներումն պիտի շնորհվի Օրլէանեան դըքսին։ Բանւորները վճռել են ներումն պահանջել յօգուտ գործադուլ անողների այն դէպքում, երբ դքսին ներումն կը շնորհվի։

ԲԵՐԼԻՆ, 12 փետրվարի։ «Berliner Politische Nachrichten» հաղորդում է, որ Բերլինում մօտիկ ժամանակներս բանւորական հարցի համար կօնֆերէնցիա գումարելու վերաբերեալ կասկածները զուրկ են փաստերից։ Աւստրիան, Իտալիան, Ֆրանսիան, Մեծ-Բրիտանիան, Շվէյցարիան, Բէլգիան, Հօլլանդիան և Սկանդինաւեան պետութիւնները կը մասնակցեն կօնֆէրէնցիային. չեն մասնակցի Միացեալ-Նահանգները և Ռուսաստանը, որոնց արտահանութեան ապրանքները գործարանական յատկութիւն չունեն և մեծ մասամբ գիւղական և տեղական տնտեսութեան մթերքներ են։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 փետրվարի։ Այսօր արտակարգ գնացքով արտասահման ուղևորվեցան դուքս և դքսուհի Էդինբուրգեանները, որոնց մինչև կայարան ուղեկցեցին Թագաւոր Կայսրը, Թագուհի Կայսրուհին, Թագաժառանգը և Մեծ Իշխանները։

ԼՕՆԴՕՆ, 12 փետրվարի («Ռէյտերի գործակալութիւն»)։ Սօֆիայից ստացած տեղեկութիւններին նայելով, Ռուսաստանին դեռ չը վճարած գրաւման ծախսերի գումարը հասնում է մինչև 3,600,000 րուբլի։ Վերջին վճարումը եղաւ 1885 թւին։ «Times» լրագրին հաղորդում են Վիէննայից, որ իբրև թէ Լէնդեր-բանկը առաջարկել է բօլգարական կառավարութեանը ռուսաց պահանջներին լիութիւն տալու համար, 15 միլիօն ֆրանկ ավանս։

ՊԵՇՏ, 12 փետրվարի։ Բիւջետի վերաբերեալ վիճաբանութիւնների առիթով, դիմադրական կուսակցութիւնը խիստ կերպով յարձակվում էր մինիստր-նախագահ Տիսսայի վրա։ Տիսսան սկսեց

ընդդիմախօսել. այն ժամանակ ժողովում լսվեցան հեգնական գոչիւններ՝ «hoch», որոնց հետ միասին լսվում էին այսպիսի խօսքեր՝ «գնացէք, մենք կը վճարենք ձեր գնալու ծախսը. կորչի Տիսսան:» Այդ աղմկալի տեսարանը շարունակվեց մինչև Տիսսայի դուրս գնալը:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 փետրվարի: Հռոմի ռուսաց դեսպանատունը հերքում է իտալիայում խօլերա երևալու լուրը: Միայն հիւանդանալու մի դէպք է եղել Բօլօնիում:—31-րդ հետևակ զօրաբաժնի հրամանատար գեներալ Կախանով նշանակված է Թերեքի շրջանի կառավարչի պաշտօնակատար, և Թերեքի կօզակների գլխաւոր:

ՍՕՖԻԱ, 12 փետրվարի: Կառավարութիւնը թոյլ տուեց բօլգարական ազգային բանկին, առանց ուշացնելու վճարել ռուսաց դրամման չը վճարված փողերը՝ այսինքն 3,600,000 րուբլի: Բօլգարիային զէնք և զանազան պատերազմական մթերքներ հասցնելու վերաբերեալ պահանջը ստուգելուց յետոյ, նոյնպէս կը կատարվի:

ՊԱՐԻԶ, 12 փետրվարի: Օրլէանեան դուքսը ուղարկվեց Կլերմօն:

ՊԱՐԻԶ, 13 փետրվարի: Այսօր առաւօտեան Օրլէանեան դուքսը հասաւ Կլէրմօն, առանց որ և է արգելքի և անմիջապէս բանտարկվեց: Նրան կը յատկացվեն քաղաքական կալանաւորներին վերաբերեալ կանոնները:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

փետրվարի 13-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ— . .	91 ր.	90 »
Բերլինի վրա 100 մարկ — . .	44 »	90 »
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	36 »	50 »
Ոսկի — արժէ — . .	7 »	35 »
Մաքսային կուպօններ — . .	147 »	— »
Արծաթ — — — . .	1 »	8 »
Բօրսային դիսկօնտներ — . . .	6 և	7% »
Պետակ. բանկ. 5% տոմս 1-ին շրջանի	100 »	— »
— — — — 2-րդ —	100 »	— »
— — — — 3-րդ —	99 »	87 »
— — — — 4-րդ —	99 »	87 »
— — — — 5-րդ —	99 »	87 »
— — — — 6-րդ —	99 »	87 »
6% ոսկեայ ռէնտա.	164 »	25 »
4% ոսկեայ փոխառութիւն. . . .	139 »	— »
Արևելեան 5% փոխառութ. 1-ին շրջ.	100 »	75 »
— — 2-րդ —	100 »	75 »
— — 3-րդ —	100 »	62 »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	239 »	— »
— երկրորդ —	228 »	75 »
— երրորդ ազն. կալ. բ.	217 »	50 »
Պետ. երկաթուղային ռէնտա . . .	100 »	— »
5½% ռէնտա	103 »	50 »
4% ներքին փոխառ	86 »	— »
5% գրաւ. թղթ ազն. կալ. բանկի.	100 »	— »
4% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի. .	103 »	25 »
4½% գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդ. ընկ. մետալ. . . .	144 »	— »
— — թղթադ. .	99 »	37 »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդ. ընկ. օբլիգացիաներ	95 »	75 »
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ. .	94 »	85 »
Օդէսայի — — .	95 »	50 »
Թիֆլիսի — — .	— »	— »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	— »	— »
— — Քութայիսի — — .	—	—

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը ամուր է:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ԴԵՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԹԵՐՔՆԵՐ ՎԱՃԱՌՈՂ
ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

մէջ վաճառվում է ամենալաւ տեսակի, մաքուր՝ կերակրի ԻՒՂ Թայլրովի և Ալիխանովի իւղ պատրաստող գործարանից Թիֆլիսում: Առ այժմ իւղը վաճառվում է պուդանոց ամաններում: Շուտով կը սկսի ծախվել մի ֆունտանոց և երկու ֆունտանոց ամաններում: 1—3

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅՑՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ պատիւ ունի ծանուցանելու ի գիտութիւն ընկերութեան Յարգելի Անդամներին, թէ այս փետրուարի 18-ին, կիրակի՝ առաւօտեան 11 ժամին, Թիֆլիսի Քաղաքային խորհրդի դահլիճում նշանակուած է ընկերութեան ընդհանուր ժողովը, որի պարապման նիւթը լինելու է՝—

Ա. Ընտրութիւնք՝

1) Ընդհանուր ժողովի համար Նախագահ և Քարտուղար այս 1890 թուականի համար:

2) Խորհրդի համար վեց անդամ և հինգ փոխանդամ:

Ծանօթութիւն իրանց պաշտօնավարութեան ժամանակը լրացրել են անդամք խորհրդի պ. պ. Ալեքսանդր Մանթաշեան, Ալեքսանդր Մելիք-Ազարեան, Ներսէս Աթաբեգեան և Բժ. Գրիգոր Գասպարեան Տէր-Գրիգորեանց, իսկ արգելառիթ պատճառներով հրաժարուած են պ. պ. Ալեքսանդր Եսայեան և Ստեփաննոս Ջելինսկի: Խորհրդի միակ փոխանդամը, որ նոյնպէս լրացրած է իր միամեայ պաշտօնը, է պ. Նիկողայոս Տէր-Ղևոնդեան:

3) Ընկերութեան 1889-ի Դրամական ելևմուտքի հաշիւները քննելու համար Վերստուգող Յանձնաժողովի երեք անդամ:

Բ. Ընկերութեան այս 1890 թուականի Ընդհանուր (Խորհրդի և Տեղ. Վարչութիւնների) ՆԱԽԱՀԱՇՈՒԻ քննութիւնը և հաստատութիւնը:

Ընկերութեանս անդամակցել ցանկացողները կարող են դիմել պարոն Եփրեմ Ծատուրեանին նորա լամպի մագազինում Դվօրցօվայա փողոցի վրա. իսկ և Ընդհանուր ժողովի օրը Քաղաքային խորհրդի դահլիճում Ընկերութեան խորհրդի քարտուղար պարոն Աւետիք Եզեկեանին: 2—3

Սևանի վանքում նորակազմ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԻՆ գրքեր, դրամական նպաստ և այլ նուէրներ ուղարկել ցանկացողներին խոնարհաբար խնդրում ենք դիմել այս հասցէով. Ст. Еленовка. Эр. губ. Архимандриту Вагану Кеворкянцъ. 4—5

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

ՌՈՒԴԿՕՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց ց.
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ԽՍԱՀԱԿԵԱՆՑ—11¼—12 ժ. կանանց և երեխայոց ց.
ԲԵՆԿԼԵՎՍԿԻ—11—12 ժ. ականջի, կոկորդի, քթի ց. և սիֆիլիսի (վիրաբուժ. և ատամնացաւի
ԱՐՏԵՄԻԵՎ—12—1 ժ. երեքշաբթի, ուրբաթ և կիւրակի, կանանց ց.
ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց ց. բացի կիւրակի:

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

ԳԱԴՕՄՍԿԻ—5½—7 ժ. կաշուի ցաւերի և սիֆիլիսի.
ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—5½—6½ ժ. ներքին, երեխայոց և ջղային ց. (էլեկտրօտերապիա):
ԲԵՆԿԼԵՎՍԿԻ—7—8 ժամ.

Հիւանդանոցումն են մանկաբարձուհիք՝ Երեանցեան և Արտազեան:
Վճար—50 կ.: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) համար փոխադարձ համաձայնութեամբ:

Հիւանդանոցի փոխ-վերատեսուչ ՌՈՒԴԿՕՎՍԿԻ

Միակ իսկական Րիգայի կունցենեան խոտի ԲԱԼԶԱՄ որի յատկութիւնը յայտնի է աշխարհիս բոլոր երկիրներում և «ընտիր» է ճանաչված բժշկական Դեպարտամենտից 4869 համարով:

Մօսկվա 1882

Գոյութիւն ունի 1845 թուից:

ՃՆՇՎԱԾ ԹԹԽՄՈՐ սիմինդրից պատրաստած: ՍՊԻՐՏ և մաքրած ԳԻՆԻ ՌՕՄ, ԿՕՆԻԱԿ, ԱՐԱԿ զանազան օղիներ և նաստօյկաներ ՆԱԼԻՎԿԱՆԵՐ և ԷՍԷՆՑԻԱՆԵՐ ֆրանսիական օղի, կիւմմէլ արտասահմանեան լիկյօրներ նայլն:

Ա. ՎՕԼՖՇՄԻՏ, ՐԻԳԱ

Արժանացաւ բոլոր համաշխարհային և այլ ցուցահանդէսներում ամենաբարձր պարգևների:

Արդիւնքները գտնվում են բոլոր գինեվաճառանոցներում:

Պրէյս-կուրանտները ուղարկվում են արվարձ: 8—10 (Հ.) 2 №

ՊՐՕՎԻԶՕՐ Ա. ՇՏԷԽԷՐԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

ԱՏԱՄՆԵՐԻ ՑԱՒԻ ԵՒ ՓՉԱՆԱԼՈՒ ԴԷՄ

ՊՕԴՕԼԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԴԵՂ ԿԱԹԻԼՆԵՐ 50 ԿՕՊ.

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՕԿԱՑԻՆԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱՑԻՆ ԷԼԻԿՍԻՐ 80 ԿՕՊ.

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԱՏԱՄՆԱՑԻՆ ՓՈՇԻ 30 ԿՕՊ.

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՀԵՍՏ. ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ Կովկասեան դեղավաճառատան, և պ. պ. Շահպարոնեանցի, Մակկէրի, Սէնչիկօվսկու և Ազմուրօվի դեղատներում. ԲԱԳՈՒԻ մէջ, Բէկկէրի մօտ, ՔՈՒԹԱՅԻՍՈՒՄ՝ Կոկօչևվի մօտ, ՍՏԱՎՐՕՊՕԼՈՒՄ Բրօխնօցկու մօտ և ԵԿԱՏԵՐԻՆՕԴԱՐՈՒՄ: 51—52 (Հ.)

ЗУБНЫЯ КАПЛИ: КОР. 50 К.
ЗУБНОЙ ПОРОШОКЪ: КОР. 30 К.
ЗУБНОЙ ЭЛИКСИРЪ: ФЛ. 80 К.
А. ШТЕХЕРЪ

ՀՐԱՒԷՐ

ՎԵՐԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍԻ ՇԻՆԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԶԳԱԼՈՎ ՄԻ ՀՄՈՒՏ ԵՒ ՓՈՐՁՎԱԾ ԲԺՇԿԻ ԿԱՐԻՔ, առաջարկում է ի գիտութիւն պ.պ. բժշկների, որ հասարակութիւնը կը տայ բժշկին բնակարան և 1500 րուբլի՝ այցելավճարներից գոյացող գումար. իսկ եթէ այս գումարից պակաս գոյանայ, հասարակութիւնը խոստանում է պակասը լրացնել, աւելին բժշկի օգտին թողնելով: Այցելութեան վարձը պէտք է ստանայ բժիշկը իւրաքանչիւր անգամի համար 3 րուբլի, իսկ հասարակութեան չքաւոր անդամներին կայցելէ ձրիապէս, առանց վարձատրութիւն ստանալու: Հասարակութիւնը խոստանում է խնդրամատոյց լինել ուր հարկն է եկող բժշկին ծառայութեան պաշտօնի մէջ հաստատելու համար:

Կարող եմ ապահովել պ.պ. բժիշկներին, որ հասարակութեան նշանակած 1500 րուբլի գումարից շատ աւելի արդիւնք կը ստացվի:

Ցանկացող բժիշկները թող բարեհաճեն գրաւոր կերպով յայտնել ինձ իւրեանց համաձայնութիւնը հետևեալ հասցէով. Верхніе Акулисы, Старшинѣ Ованесу Константинянцу. Վերին-Ագուլիսի տանուտէր Յովհաննէս Կոնստանդինեանց: 3—5

ԹՂԹԻ ՊԱՀԵՍՏ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ ԹՂԹԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ ԴԻՏԻԱՏԿՕՎՍԿՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ունի փոստի, գրելու, գրքերի, լրագիրների, ծխախոտի գոյնաւոր, կազմի և ուրիշ տեսակ թղթեր. Ծախվում են գործարանի գնով. կան նոյնպէս և մեծ քանակութեամբ գրելու պարագաներ:

ԹԻՖԼԻՍ. Դվօրցօվայա փողոց. Ազնուական կալուածական բանկի շինութեան մէջ: 10—20

Անհրաժեշտ եմ համարում հրապարակաւ յայտնել ի գիտութիւն մեր ԿՈՎԿԱՍԻ պատուելի ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԻ, որ ես վերջին ժամանակներս ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ տեղափոխվել եմ ՎԱՐՇԱՎԱ, և դարձեալ ընդունում եմ ամեն տեսակ յանձնարարութիւններ, մանաւորապէս ԿԱՇՈՒԷԳՈՐԾ լինելով, առնում եմ և ուղարկում եմ մեր յարգելի վաճառականներին, ամեն տեսակ ԿԱՇՈՒԵՂԷՆ և դրա վերաբերեալ ապրանքներ: Ծանօթ եմ նոյնպէս գալանտերիական և ուրիշ ապրանքների հետ: Իմ հասցէն. ВАРШАВА, Товмасу ЯРГУЛЯНЦЪ. Переѣздъ, домъ № 3. 12—20 (և. շ.)

ԷԺԱՆԱԳԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

(Միքայէլեան փողոցի վրա, Թիֆլիսում)

Տրվում են հայերէն գրքեր: Ամսական վճարը 20 կոպէկ է: Սկզբնական դպրոցների աշակերտները և աշակերտուհիները վճարում են 10 կոպէկ:

Գրադարանը բաց է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 2, և երեկոյեան 5 ժամից մինչև 8 ժամ: 5—5

Дозволено цензурою, Тифлисъ 14 Февраля 1890 г. Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовск. ул. д. каз.